

ЛЕВИЦЬКИЙ М. В.,
*курсант курсу № 1 факультету
службово-бойової діяльності Київського
інституту Національної гвардії України*

ВПЛИВ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Дезінформація впливає на формування громадської думки, що особливо небезпечно в умовах війни. Російсько-українська війна демонструє, наскільки загрозливими можуть бути наслідки впливу дезінформації на масову аудиторію.

Розрізняють кілька видів дезінформації. Місінформація – це неправдивий або оманливий контент, що виникає внаслідок помилок чи неточностей, ненавмисно. І класична дезінформація, що завчасно створюється з метою зашкодити, поширюється з наміром ввести в оману, отримати економічну чи політичну вигоду та завдати шкоди суспільству [2].

Дезінформація впливає на підсвідомість людини, поширюється з метою дестабілізації настроїв у суспільстві, адже найбільш стійкою є інформація раціонально осмислена й емоційно засвоєна людиною [1].

Громадська думка – показник розвитку демократичного суспільства і важливий посередник між інституціями влади і громадянським суспільством. Роль медіа в процесі формування громадської думки надзвичайно велика, оскільки через медіа здійснюється звернення до масової аудиторії, яке на основі отриманої інформації про події і явища формує громадську думку. Таким чином, медіа активно використовуються для формування громадської думки і/або для маніпулювання нею [1].

В умовах російсько-української війни протидія впливу дезінформації на формування громадської думки є однією з ключових засад внутрішньої та зовнішньої безпеки. Про це свідчить і створення в грудні 2014 року Міністерства інформаційної політики України, основним завданням якого є «відбиття інформаційних атак проти України» [3].

У травні 2023 року Постійна міжнародна місія медіамоніторингу щодо дезінформації про Україну та українську діаспору, започаткована Громадською організацією «Україна-2050», надала звіт про медіамоніторинг дезінформації про Україну протягом 24 лютого 2022 року – 24 лютого 2023 року. У цьому звіті наративи дезінформації згруповано в сім метанаративів. У такий спосіб вдалось наочно проілюструвати особливості дезінформації, що поширювалась протягом року повномасштабної війни росії проти України.

Основна мета поширення дезінформації про Україну полягає в тому, щоб:
- перекласти провину за війну росії проти України на США та НАТО, а також порушити єдність Заходу щодо підтримки України та санкцій проти Росії;

- дискредитувати Україну та підірвати як внутрішню, так і зовнішню підтримку урядових органів та Збройних сил України. Іншими словами, відбувається спроба «знищення правди» [4].

Під час повномасштабної війни превентивні методи протидії дезінформації не вважаються ефективними. Водночас наступальна контрпропаганда у широкому сенсі, налагодження стратегічних комунікацій і one voice policy (політика або стратегія, відповідно до якої члени організації або групи повинні висловлювати єдиний офіційний голос або публічну позицію щодо певного питання або теми) виступають найбільш релевантними підходами. Серед стратегій, котрі виокремлюються як релевантні, можемо назвати такі:

- дерусифікація українського простору з метою зниження рівня вразливості до російської дезінформації (з уникненням поділу на «хороших» і «поганих» російських постатей, паралельно вдаючись до популяризації української культури і її постатей);
- фокусування діяльності Центру протидії дезінформації як ситуативних центрів для кризових комунікацій при РНБО, а Центру стратегічних комунікацій як дорадчої групи зі стратегічних комунікацій при прем'єр-міністрові;
- продовження інтеграції ініціатив з медіаграмотності в освітній процес; поширення наративів про самостійність України як незалежного європейського етносу з унікальною історією;
- про дієвість санкцій, колективну відповідальність росіян у війні, необхідність символічної і матеріальної підтримки України;
- про росію як агресора щодо європейських держав у контексті інформаційної війни;
- деталізація наративу про «єдність українського народу»;
- уникання наративу про «хороших русских» і мінімізація впливу наративу «ми за мир» за допомогою поширення контрнاراتивів [5].

В умовах війни виникають сприятливі умови для поширення дезінформації і підсилення її впливу на суспільство. Поширення недостовірної інформації впливає на формування громадської думки, сприяє дестабілізації ситуації в країні. Щоб протидіяти дезінформації, важливо розвивати критичне мислення серед громадян, підтримувати незалежні журналістські розслідування, розширювати доступ до достовірних джерел інформації та спільно з міжнародними партнерами здійснювати моніторинг дезінформації. Також важливо розвивати антидезінформаційну стратегію та зміцнювати кібербезпеку для захисту інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Богуш Л. А. Вплив медіа на формування громадської думки у світі.
URL:http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_3/52.pdf
2. Куліш П. Що таке дезінформація і як вона на нас впливає?
URL:<https://gwaramedia.com/shho-take-dezinformacziya-i-yak-vona-na-nas-vplivaie/>

3. Марусяк Т. С. Методи та форми впливу на громадську думку у сучасному українському суспільстві.

https://ela.kpi.ua/jspui/bitstream/123456789/17085/1/12_Marusiak.pdf

4. Чолій. Є. Росія використовує дезінформацію як зброю проти України.

URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3726233-rosia-vikoristovue-dezinformaciu-ak-zbrou-proti-ukraini.html>

5. Бовкун С. Ю. Бакалаврська робота «Методи протидії російській дезінформації в Україні (24 лютого-31 травня 2022 року)»

URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b3e4defc-8c0b-4aaf-b94f-fca5e6159700/content>